

PARTER

Sökande

Vallviks Bruk AB
820 21 Vallvik

Ombud: Jur.kand. [REDACTED]
WassLex AB
Engelbrektsgratan 10
211 33 Malmö

SAKEN

Ansökan om att producera högst 255 000 ton sulfatmassa per år, Sörljusne 1:25 och Vallvikshem 1:107 i Söderhamns kommun; nu fråga om förlängning av provotid m.m.

Anläggnings-ID. 22042
Avrinningsområde: 48/49 (Mellan Ljusnan och Skärjån)
Koordinater: N: 6785680 E: 617315 (SWEREF 99 TM)

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen förlänger tiden för redovisning av utredningsvillkoren U1 och U2 till den 31 mars 2019. Mark- och miljödomstolen förordnar vidare att den provisoriska föreskriften P1 ska fortsätta gälla fram till den 31 mars 2019 eller till den tid då villkoren ersätts med nytt villkor. Vallviks Bruk AB ska då redovisa förslag till slutliga villkor. Utredningsvillkoren gäller i övrigt i enlighet med tidigare.

Mark- och miljödomstolen meddelar Vallviks Bruk AB dispens från skyldigheten att följa BAT-AEL för utsläpp till vatten avseende suspenderade ämnen och fosfor. Dispensen medger att utsläppen av suspenderade ämnen och fosfor får uppgå till de nivåer som gäller enligt de provisoriska föreskrifterna P1 och P2. Dispensen avser tiden från den 1 oktober 2018 till den 31 mars 2019 eller till den tid då villkoren ersätts med nytt villkor.

Innehåll

BAKGRUND	3
ANSÖKAN	3
YRKANDE	4
REDOVISNING AV UTREDNINGSVILLKOR.....	5
U1 andra stycket.....	5
U1 tredje stycket.....	6
U1 fjärde stycket	7
U1 femte stycket.....	13
U 2	13
YTTRANDEN.....	16
Bygg- och miljönämnden i Söderhamns	16
Länsstyrelsen i Gävleborgs län.....	16
Naturvårdsverket	19
BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDEN	29
DOMSKÄL	35

BAKGRUND

Genom deldom av den 12 januari 2016 har mark- och miljödomstolen lämnat tillstånd till Vallviks Bruk ABs (Bolaget) verksamhet. I deldomen har föreskrivits ett antal utredningsvillkor rörande den massproduktion Bolaget bedriver vid anläggningen i Söderhamns kommun. Flera av utredningsvillkoren U1 och U2 skulle ha redovisats den 30 juni 2017. Genom deldom av den 30 juni 2017 har tiden förlängts till den 30 september 2017.

ANSÖKAN

Bolaget har inkommit med prøvotidsredovisning. Vad Bolaget har att redovisa enligt utredningsvillkoret är:

U1 andra stycket – Bolaget ska trimma in bioreningsanläggningen och optimera driften så att utsläppen av COD, S_{ÄGF/A}, N-tot och P-tot minimeras. Bolaget ska utvärdera aktiviteten i den biologiska reningsanläggningen för att se hur långt Bolaget kan driva reningseffekten samt vilka närsalter som ska tillsättas för att nå maximal reningseffekt.

U1 tredje stycket – Bolaget ska utreda om utbyggnad av den biologiska reningsanläggningen kan ge högre COD-reduktion och minskade utsläpp av kväve och fosfor.

U1 fjärde stycket – Bolaget ska utreda och utnyttja kemisk fällning så att utsläppen från vattenreningen (dvs. biologiska reningsanläggningen) minimeras. I denna redovisning ska Bolaget även redovisa kostnaderna för kemisk fällning.

U1 femte stycket – Bolaget ska redovisa vilken rening som skulle kunna uppnås med en utbyggnad av biologiska reningsanläggningen samt kostnaderna för detta och förväntad reningsgrad och redovisa förslag till slutliga villkor.

U2 – Bolaget ska utreda vilka möjligheter som ges att leda kondensat till bio-reningen, kostnader för detta samt vilka effekter detta skulle ge avseende de totala utsläppen COD, SÄ, fosfor och kväve och redovisa förslag till slutliga villkor.

YRKANDE

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen ska förordna att den provisoriska föreskriften P1 ska fortsätta gälla fram till 2019-03-31 eller till den tid då villkoren ersätts med nytt villkor.

Bolaget yrkar vidare att mark- och miljödomstolen enligt 1 kap 16 § Industriutsläppsförordningen vad gäller BAT-AEL för utsläpp till vatten avseende suspenderade ämnen och fosfor för tiden 1 oktober 2018 - 31 mars 2019 eller till den tid då villkoren ersätts med nytt villkor får uppgå till de nivåer som angetts i provisorisk föreskrift P1 och P2 i deldomen, vilket utgör det värde som ska ersätta BAT-AEL under den angivna perioden.

Bolaget yrkar vidare att Bolaget ska ges möjlighet att ytterligare utreda vilka möjligheter som föreligger att nå målvärdet av COD-utsläppen, vilken utredning ska inges till Mark- och miljödomstolen 2019-03-31 samt att Bolaget vid denna tidpunkt redovisar förslag till slutliga villkor.

Som grund för yrkandet anger Bolaget att det för närvarande inte är möjligt att ange slutliga villkor utifrån genomförda utredningar och att ytterligare utredningstid därför erfordras. I det sammanhanget är det av vikt att understryka att det är väsentligt att Bolaget bereds möjlighet att utreda alternativa åtgärder som kan vara rimliga att genomföra och det har genom deldomen varit fråga om ett helt nytt tillstånd med diverse utredningar samtidigt som Bolaget genomfört en rad miljömässiga investeringar och åtgärder i bruket. Den pågående installationen av ett nytt svaggassystem som kommit att beslutas under utredningstiden påverkar möjligheten att föreslå slutliga villkor, vilket också påverkar utsläppsnivåer och då detta inte är klart kan en korrekt bedömning och uppskattning av utsläpp inte ske. Med hänsyn

härtill är det lämpligt med ett förlängt provotidsvillkor för Bolaget då det är omöjligt att föreslå slutligt villkor under rådande omständigheter.

Bolaget har vidare anfört:

REDOVISNING AV UTREDNINGSVILLKOR

UI andra stycket

Mark- och miljödomstolen har genom utredningsvillkor UI andra stycket förelagt Bolaget att - sedan Bolaget tillfört nya biobärare - trimma in bioreningsanläggningen och optimera driften så att utsläppen av COD, SÄ, GF/A, N-tot och P-tot minimeras. Vidare har Bolaget utvärderat aktiviteten i den biologiska reningsanläggningen för att se hur långt Bolaget kan driva reningseffekten samt vilka mängder närsalter som ska tillsättas för att nå maximal reningseffekt. Resultatet redovisas i Anox-rapporten och ÅF-rapporten. Bolaget renar sitt blekeriavlopp i en MBBR-process i två steg. Under 2015 installerades en ny typ av luftare, grovblåsiga bottenluftare, och biobärarmaterialet byttes ut för att öka driftsäkerheten i anläggningen samt höja reningseffekten. Vidare installerades en styrbar pump för fosforsyra, vilket möjliggjorde bättre kontroll av fosfortillsatsen i bioreningen. För tillsats av kväve finns sedan tidigare en styrbar pump. Under 2016 har anläggningen tillförts bärare så att bioreaktorernas volymer nu till ca 50 % fylls av bärarmaterial (jämfört med tidigare cirka 40 %). De nya bärarna har en större skyddad yta än de tidigare. Vidare har under 2016 flödesmätare installerats på luftarsystemet, vilket möjliggör bättre luftarstyrning och balansering av syretillförseln kontra biologisk aktivitet/COD-nedbrytning i systemet. Under 2017 har intrimningen av reningsanläggningen fortsatt för att dra maximal nytta av de förändringar som gjordes under 2015 och 2016.

När det sedan gäller frågan om reduktion av fosforutsläppen kan följande noteras. För att säkerställa en hög verkningsgrad i bioreningen samtidigt som utsläppet till recipienten minimeras skall fosforöverskottet i denna position ligga på särskild nivå, jfr ÅF-rapport. Möjligheten till fortsatt minskning av halten utgående fosfor måste således bedömas vara mycket begränsad på sätt framgår av ÅF-rapporten.

Av utredningarna framgår att utsläppet av kväve från bioreningsanläggningen under första halvåret 2017 i medeltal låg på 2,4 mg/l. Även detta värde ligger i nivå med det överskott som bedöms ge en hög verkningsgrad i bioreningsanläggningen och minsta utsläpp av kväve till recipienten. Även för kväve är alltså möjligheten till lägre utsläpp från bioreningen begränsad. Bolaget har under de senaste åren vidtagit ett antal åtgärder för att minska risken för driftsstörningar i massaprocessen och uppnå en jämnare drift i anläggningen, inklusive den biologiska reningsanläggningen. Vidare kan man av de genomförda utredningarna dra slutsatsen att den existerande processen vid anläggningen ger i princip vad som är maximal nivå för vad som kan uppnås såvitt reduktion av COD i en biologisk process, jfr ÅF-rapporten och Anox-rapporten. Vidare kan slutsatsen dras att den uppnåbara reduktionen av COD ligger i intervallet 55 - 60 % reduktion av organiskt material i den existerande MBBR-processen.

Slutligen kan slutsatsen dras att utsläppen av närsalter ligger på så låg nivå som kan bedömas lämpligt för att även nå denna maximala reningseffekt med avseende på COD. Mot den bakgrunden kan fortsatt minskade utsläpp av kväve och fosfor från den biologiska reningen därmed inte vara möjliga att uppnå. Därtill kan konstateras att utsläppen av suspenderade ämnen ($S\ddot{A}_{GF/A}$), kväve och fosfor stadigt har minskat de senaste åren vid tillverkning av både ECF-massa och UKP-massa. Jämfört med BAT-AEL för tillverkning av ECF-massa ligger Bolagets utsläpp väl inom BAT intervallet för samtliga parametrar utom för $S\ddot{A}$.

UI tredje stycket

Bolaget har vidare ålagts utreda vilken rening som skulle kunna uppnås vid en utbyggd reningsanläggning. Som framgår av Anox-rapporten och ÅF-rapporten kan konstateras att den bioreningsanläggning, som Bolaget använder i sin process, inte kan byggas ut för att uppnå en högre COD-reduktion samt för att minska utsläppen av kväve och fosfor. Den befintliga bioreningsanläggningen drivs således med maximal reningseffekt, varför en utbyggnad inte är ett alternativ för en COD-reduktion eller minskning av kväve- och fosforutsläpp. De genomförda laborieförsöken visar att reningsgraden ligger på maximal nivå i en anläggning

av den aktuella typen, se Anox-rapporten och ÅF-rapporten. En fråga som kvarstod innan de sista utredningarna genomfördes var dock i vilken grad den biologiska reningsanläggningen skulle kunna förbättras ytterligare genom behandling i en lågbelastad biologisk process (BAS-process). BAS-processen valdes i försöken, eftersom den metoden teoretiskt sett skulle kunna bryta ner de ämnen som är kvar i avloppet vattnet efter nuvarande MBBR-process.

Genomförda laborieförsök av behandling av avloppsvatten från anläggningen i lågbelastad BAS-process utvisar att den maximala reduktionen av löst COD som kan förväntas uppnås vid biologisk behandling av avloppsvattnet är 55 - 60 %. Vidare kan konstateras att även tidigare laborieförsök med behandling i en optimerad MBBR-process utvisat en förväntad COD-reduktion i intervallet 55 - 60 %, vilket är samma intervall som uppnås efter uppgraderingen av den befintliga processen och olika belastningsnivåer. Bolaget framhåller att länsstyrelsen informerats om att Bolaget genomfört utredning med alternativet BAS-process och inte haft något att invända mot detta.

Den biologiska reningen genom MBBR-processen vid har beslutats bl.a. utifrån Bolagets produktion med kampanjvis tillverkning av UKP- och ECF-massa, vilket leder till stora variationer i COD-belastning på reningsanläggningen. Detta påverkade således Bolagets val av reningsprocess och vid diskussioner kring valet av bioreningsanläggning som förekommit i målet ska detta hållas i minnet då den bioreningsprocess Bolaget har valt är den lämpligaste för behandling av avloppsvatten med den produktion som sker vid anläggningen.

UI fjärde stycket

Bolaget har ålagts utreda kemisk fällning som ett komplement till den biologiska reningen för att därmed uppnå en reduktion av bl.a. COD-utsläpp, varvid Bolaget hänvisar till ÅF-rapport ("Kemfällningsrapporten"), för närmare redovisning av metod och utfall samt även till ÅF-rapporten. Därtill har IVL gjort en miljökonsekvensbedömning av ett tillkommande kemfällningssteg genom s.k. LCA-

analys, jfr IVL- rapport daterad 2017-09-27 ("IVL-rapporten"), IVL-rapport daterad 2017-09-28, ("Recipientrapporten").

På sätt redovisats ovan leds det befintliga avloppet genom två MBBR-reaktorer och vidare till flotation för avskiljning av suspenderade ämnen (SÄ). I flotationsenheten doseras i nuläget polymer för att öka avskiljningen av suspenderat material. Slam från flotationen leds i normalfallet ut till avvattningspress men återförs till biostegen vid störningar i slamavvattningen. Slamåterföring tillämpas även för att stabilisera COD reduktionen i biostegen. Det totala flödet som går genom reningsanläggningen uppgår till cirka 500 m³/h. Försök har inledningsvis skett genom laboratorieförsök för att kunna bedöma mängden fällningskemikalier m.m. Därefter har utredning skett i pilotanläggning på sätt närmare redovisas i Kemfällningsrapporten.

Av Kemfällningsrapporten framgår att en eventuell kemfällning av avloppet från biostegen beräknas kunna minska totalutsläppen av COD och fosfor från anläggningen med cirka 50 % och av kväve med cirka 20 %, se även AF-rapporten punkt 5.1.

För en redovisning av kemisk fällning erfordras även en redovisning av de miljömässiga konsekvenserna. På sätt framgår av IVL-rapporten innebär LCA-analysen en helhetsbedömning av ett kemfällningsstegs miljömässiga potentiella för- och nackdelar. Vid LCA-analysen har den potentiellt positiva effekten av att reducera utsläppet av organiskt material och näringsämnen ställts i relation till den energi- och resursförbrukning som åtgärden medför.

Av IVL- rapporten kan konstateras att kemfällningssteget ger ett minskat utsläpp av gödande ämnen till recipienten men samtidigt ökar de tre andra miljöpåverkanskategorierna; klimatpåverkan, energiåtgång och försurning, att klimatpåverkan och användningen av fossila resurser mer än tredubblas för att nå en minskning av övergödningspotentialen till en tredjedel av den ursprungliga, att kemikalieåtgången per behandlad m³ processvatten, av framförallt järnsulfat och lut, är den främsta orsaken till ökad klimatpåverkan och energiåtgång, att bidraget från den extra

slamförbränningen är liten. Det bör påpekas att det som ingår i analysen av slamförbränningen är transport av slammet till förbränningsanläggningen, energiåtgången vid förbränning samt deponering av aska, att påverkan från transportledet till de olika påverkanskategorierna är små samt att jämfört med tidigare studerade kommunala avloppsreningsverk är miljöpåverkan från Bolaget högre, framförallt efter införandet av kemfällningsteget.

Av den genomförda LCA-analysen kan således konstateras att kemfällningen skulle medföra en minskad potential för övergödning i recipienten men samtidigt ökar potentialen för de tre andra miljöpåverkanskategorierna, nämligen klimatpåverkan, energiåtgång och försurning kraftigt. Värt att upprepa i sammanhanget är dock att recipientförhållandena vid anläggningen är gynnsamma. Vidare kan konstateras att införandet av kemfällning vid anläggningen skulle medföra en betydande påverkan i jämförelse med påverkan från kommunala reningsverk.

Vid bedömningen av användandet av kemisk fällning ska även noteras att något långsiktigt och miljöriktigt förfarande för kvittblivning av kemsammet idag heller inte kan anvisas utan den till buds stående möjligheten är destruktions genom bränning (vilket även LCA analysen byggde på). Möjligheterna till förbränning av slammet är begränsade och därför också mycket osäker. Detta är naturligtvis en omständighet som är väsentlig att beakta i sammanhanget då mottagare av kemsammet bör finnas med som en förutsättning.

IVL har även gjort en bedömning av recipientsituationen vid anläggningen, jfr Recipientrapporten och ÅF-Rapporten, varav sammanfattningsvis bl.a. följande kan konstateras;

"Sammantaget är det, vilket påtalats förut (Grahn & Sangfors, 2006; Grahn, 2013) inte möjligt att utifrån de lokala recipientförhållanden se några motiv att förbättra reningen av Vallviks bruks avloppsvatten. Restutsläppet av syreförbrukande substans (COD) saknar betydelse ur ett storskaligt perspektiv. Frågan inskränker sig

därför till att värdera utsläppen av näringsämnen, primärt fosfor, ur ett storskaligt övergödningssperspektiv.

För Egentliga Östersjön (vattenområdena söder om Ålands hav) finns internationella miljömål att minska tillförseln av fosfor. Beräkningar (Karlsson & Malmaeus, 2006) har visat att storleksordningen 50 % av Vallviks bruk fosforutsläpp fastläggs i Bottenhavet medan resterande mängd teoretiskt hamnar i Egentliga Östersjön. Med hänsyn tagen till denna retention blir kostnaden per kg avskild fosfor om kemisk fällning installeras vid Vallviks bruk cirka 100 000 kr (100 MSEK/år för 2 ton fosfor/år varav 50 % når Eg. Östersjön). I jämförelse med andra åtgärder (Tab. 4 i bilagan) kan det konstateras att det finns väsentligt kostnadseffektivare åtgärder för att minska övergödningen av Östersjön."

Det står således alldeles klart att de lokala recipientförhållandena inte är sådana att de motiverar ytterligare COD-reduktion genom kemisk fällning. På sätt mark- och miljödomstolen konstaterat i sina domskäl i Deldomen är vattenförhållandena sådana i Vallviksfjärden att utsläpp av COD orsakar mindre påverkan än om enbart Vallviksfjärden varit mottagare av utsläppen ifråga, vilket naturligtvis i sammanhanget är av betydelse. Detta oaktat att Bolaget måhända har högre COD-utsläpp per ton, men mindre totala utsläpp, än vissa andra större bruk och att en tidigare miljöprövande domstol (i samband med införandet av bioreningsanläggningen) anfört att den omständigheten att Bolagets recipient har egenskaper som innebär att påverkan blir liten av COD-utsläppen så ska det inte medföra att Bolaget inte ska behöva rena sina utsläpp på samma sätt som övriga svenska massabruk. Det är dock av väsentlig betydelse att poängtera att rening sker och att COD-utsläppen kommit att bli avsevärt mindre de senaste åren samt måste inte alltid heller exakt samma utsläppsnivåer fastställas för alla svenska bruk. Detta bl.a. mot bakgrund av att en prövning ska ske i varje enskilt fall där således lokala förhållanden ingår som en parameter vid bedömning av nivåerna på utsläpp som kan accepteras och erfordras. Vidare ska även i sammanhanget beaktas att Bolaget har en tillverkningsprocess som skiljer sig i jämförelse med andra bruk genom brukets skiftet av produktionslag, vilket innebär att Bolaget inte kan driva en bioreningsanläggning på samma

sätt som andra bruk med färre eller inga skiften mellan blekt och oblekt massa kan göra.

När det sedan gäller kostnaderna för installation av kemisk fällning redovisas dessa närmare i Kemfällningsrapporten och ÅF-rapporten. Investeringskostnaden för en kemfällningsanläggning (med ett årsmedelflöde om 500 m³/h) beräknas uppgå till 56,8 MSEK på sätt redovisas i Kemfällningsrapporten. Kalkylen baseras på budgetanbud från leverantörer men kan komma att bli högre bl.a. till följd av markarbeten som kan vara nödvändiga. Marken i Vallvik är nämligen besvärlig och kostnaderna för markarbetena är därmed svåra att bedöma utan att göra en grundundersökning på den plats där anläggningen skulle kunna tänkas läggas.

Utöver investeringskostnaden tillkommer driftskostnaden, vilken beräknas uppgå till ett belopp om cirka 387 000 SEK per dygn vid produktion av ECF-massa. Slammängden beräknas till cirka 13 ton/dygn som torrtänkt slam och 65 ton/dygn som vått slam vid en torrhalt av 20 %. Kostnaden för kvittblivning av avvattnat slam har beräknats utifrån det anbud för externt slamdestruktion som Bolaget erhållit och kostnaden uppgår till ett belopp om 4 000 SEK per ton vått slam exklusive transport till destruktionen. Transporten beräknas kosta 350 SEK per ton slam. Det är dock viktigt att även notera att det inte är utrett om de stora mängder slam, som skulle genereras vid kemfällning, verkligen skulle kunna tas om hand av det företag som lämnat kostnadsuppskattningen. Underhållskostnader ingår inte heller i driftskostnadskalkylen.

När det gäller driftskostnaden för kemfällningen utgörs den av olika delar, såsom bränning och transporter samt en inte obetydlig mängd slam som måste omhändertas. Vid tillståndsgiven produktion och om enbart ECF-massa produceras beräknas slammängden uppgå till cirka 23 000 ton/år (med 20% torrhalt). Vid produktion av cirka 75 % ECF-massa, cirka 190 000 ton/år, beräknas nära 18 000 ton/år slam falla. Vad som är viktigt att beakta i kostnadshänseendet, men även utifrån ett miljöhänseende, är att slammet innehåller organiskt material och därmed inte får deponeras. Det blir då fråga om annat omhändertagande och Bolaget har erhållit en

kostnadsuppskattning för bränning av slammet tillsammans med andra bränslen på sätt framgår av ÅF-rapporten, punkten 5.3. Därtill kommer att torrhalten på slammet är för låg för att det ska kunna brinna och kräver därför tillsatsbränsle. Vidare genererar slammet också betydande mängder aska, främst olika järnföreningar, som också måste tas om hand vid en bränning av slammet. Det bör även påpekas att slammets metallinnehåll från fällningskemikalierna gör att förbränningen enbart kan ske i speciella destruktionsugnar.

Mot bakgrund av det ovan anförda kan konstateras att enbart driftskostnaden per år för nyttjande av kemisk fällning uppgår till 142 MSEK vid en produktion om 255 000 ton ECF-massa och till 107 MSEK vid en produktion om 190 000 ton ECF-massa. Om de sammanlagda driftskostnaderna räknas om till kostnad per ton massa motsvarar de en tillkommande kostnad på ca 550 kronor per ton massa. Den årliga kapitalkostnaden för investeringen kan beräknas till 5,3 - 6,2 MSEK vid 10 års avskrivning och 7 % ränta vilket är den internränta som Rottneroskoncern tillämpar idag.

Av det anförda framgår således att kostnaden för att komplettera reduktionen av COD-utsläpp med kemisk fällning uppgår till avsevärda belopp där investeringskostnaden uppgår till cirka 56,8 MSEK med en tillkommande årlig driftskostnad om 142 MSEK vid tillståndsgiven produktion av ECF-massa (och 107 MSEK vid produktion om 190 000 ton ECF-massa).

Det kan påpekas att Bolagets ekonomiska resultat, efter att rörliga och fasta kostnader samt avskrivningar dragits ifrån vid dagens siffror, minskar med 70% om en anläggning för kemisk fällning ska installeras. I den mån marknaden skulle påverkas i nedåtgående riktning eller andra investeringar, såsom nu svaggasystemet, sker påverkas den angivna siffran naturligtvis och skulle kunna medföra ett nollresultat eller negativt sådant. Detta visar klart och tydligt det orimliga i att installera denna typ av anläggning.

På sätt framgår av AF-rapporten tillsammans med IVL-rapporten, Recipient-rapporten och Kemfällningsrapporten innebär de övervägande miljönackdelar som användandet av kemisk fällning skulle medföra och de mycket höga kostnaderna, att kemfällning måste bedömas orealistiskt att tillämpa. Den mycket stora kostnaden och framförallt högst väsentliga driftskostnaden kan inte anses motiverad med hänsyn till den ringa miljömässiga nytta som kan komma att uppkomma (om ens någon).

Mot den ovan redovisade bakgrunden kan det inte anses skäligt eller rimligt enligt vad som följer av 2:7 miljöbalken att ålägga Bolaget att införa kemisk fällning då kostnaden för att vidta skyddsåtgärden vida överstiger den miljömässiga nyttan, varför en sådan åtgärd inte kan åläggas Bolaget.

U1 femte stycket

På sätt framgår ovan och av AF-rapporten, liksom av Anox-rapporten, är en utbyggnad av den bioreningsanläggning som finns vid anläggningen inte ett alternativ eller möjlig för att uppnå högre reningsgrad. Mot den bakgrunden kan Bolaget inte utreda eller redovisa några kostnader för det alternativet och inte heller redovisa slutliga villkor. När det gäller frågan om slutliga villkor redovisas frågan närmare nedan.

U 2

Bolaget har fortsatt att utreda vilka möjligheter som ges att leda kondensat till bioreningen samt kostnaderna för detta, vilket redovisas närmare i ÅF-rapport daterad 2017-09-29. Det ska redan inledningsvis poängteras att utredningsvillkoret inte begränsat Bolaget i fråga om hur sådan ledning ska ske och att i den mån kondensat leds till bioreningen påverkar detta främst utsläppen av COD.

Kondensatens låga innehåll av fosfor och kväve kan inte bedömas påverka de slutliga utsläppen från bioreningen. Eventuell påverkan på utsläppen av SÄ skulle kunna bero på störningar i bioreningens funktion av kondensaten och är inte skild från annan påverkan på anläggningens funktion. Med hänsyn därtill redovisas i ÅF-rapporten, således enbart påverkan på de totala utsläppen av COD.

Till bioreningen förs idag ca 500 m³ avlopp i timmen och den hydrauliska kapaciteten är cirka 550 m³/timme. Det innebär att i den mån mer betydande ytterligare avloppsvolymer ska föras till bioreningen måste således de befintliga avloppen minskas i volym alternativt bioreningens kapacitet byggas ut. Bolaget har utrett olika alternativ på sätt framgår nedan och även andra åtgärder;

- Tillkommande åtgärder i den oblekta delen av fiberlinjen för att säkerställa god tvätt av massan och därmed en minskning av utsläpp av COD via blekeriavlopp.
- Åtgärder i blekeriet för att minska volymer och möjliggöra behandling av kondensat i bioreningen samt för att minska bräddning av COD haltiga bakvatten.

Målet för de genomförda undersökningarna har varit att belysa möjligheten att nå ett utsläpp motsvarande 11 kg COD per ton massa vid tillverkning av ECF-massa på sätt mark- och miljödomstolen föreskrivit.

Av de genomförda utredningarna i denna del kan konstateras att möjligheterna att leda kondensat till den befintliga bioreningen är begränsade av bioreningens begränsade hydrauliska kapacitet. I nuläget är bioreningen belastad med avloppsflöden upp till vad som hittills har betraktats som maximala p.g.a. den marginal som måste finnas för variationer i flöden, COD last m.m.

På sätt framgår av ÅF-rapporten, med bilagorna A5 och A6, har olika fall utretts men inte med något av dessa kan det uppsatta målvärdet på 11 kg COD per ton massa vid produktion av ECF-massa innehållas. Det mest långtgående fallet (Fall 3) kan beräknas ge ett utsläpp motsvarande 13 kg COD per ton. Fall 1 och 2 ger motsvarande 16 och 15 kg COD per ton massa totalutsläpp.

Vad som dock är ytterst väsentligt är att kostnaderna är anmärkningsvärt höga och i det närmaste astronomiska. Investeringskostnaden uppgår till 270 MSEK (i fall 3 samt 97 MSEK för fall 1) med en tillkommande årlig driftskostnad om cirka 10 MSEK. Detta är inte kostnader som överhuvudtaget kan anses skäligen eller rimliga

för att nå ett s.k. målvärde för COD-reduktion, särskilt i ett fall som Bolagets där utsläppen till recipient är sådana att de inte påverkar den potentiella övergödningsproblematiken som kan föreligga i övrigt.

Risken för processtörningar, ökat antal driftsstopp och ökat underhåll är betydligt större i ”Fall 3” kontra de två andra fallen. Sådana störningar i driften är förödande för driftsekonomi och leder också till högre utsläpp än vad som kalkylerats vid normaldrift. Därtill ska särskilt noteras att skillnaden i utsläpp mellan detta fall (Fall 3) och det mer konservativa ”Fall 1” inte är stor. Skillnaden mellan ”Fall 1” och ”Fall 2” är den större kondensatvolym som tillförs i ”Fall 2”. En strategi kan vara att tillföra kondensat enligt ”Fall 1” och successivt undersöka om/hur man kan tänja gränsen för den hydrauliska kapaciteten upp mot ”Fall 2”.

Mot bakgrund av den genomförda utredningen i denna del kan Bolaget inte föreslå slutliga villkor utan anser det erforderligt att fortsätta utredningar för åtgärder, vilka beräknas kunna vara klara 2019-03-31. Det är en tillkommande utredningstid om 1,5 år, vilket måste anses skäligt med hänsyn till att det nu inte går att bedöma vilka åtgärder som skulle kunna genomföras. Härvid är det viktigt att även tillägga att installationen av ett nytt svaggassystem som för närvarande pågår kommer att leda till ökade kondensatflöden och vilka dessa är eller omfattningen av desamma samt påverkan i övrigt går inte att bedöma innan installation har skett, vilket således påverkar utredningstiden. Detta får utvärderas i samråd med tekniska konsulter.

Sammanfattningsvis kan konstateras att de höga investerings- och driftskostnaderna för ”Fall 3” medför att denna åtgärd måste anses som utesluten då det inte kan anses skäligt eller rimligt att ålägga Bolaget en sådan åtgärd enligt vad som följer av 2:7 miljöbalken då miljönyttan är synnerligen liten (om ens sådan att den kan beaktas i sammanhanget) i förhållande till den kostnad som åtgärden medför. I sammanhanget skall tilläggas att en sådan åtgärd skulle medföra stor påverkan på bolagets ekonomiska resultat då en sådan investeringskostnad och framförallt driftskostnad är av mycket avgörande betydelse. Därutöver är det synnerligen viktigt att även beakta

den ökade risken för driftproblem och driftstopp samt därmed förhöjda risken för utsläpp, varför ”Fall 3” inte kan komma i fråga.

Utöver vad som angetts ovan är det även av betydelse att Bolaget för närvarande arbetar med installationen av ett nytt svaggassystem, vilket kommer att påverka kondensatflödena och omfattning av dessa samt flödenas påverkan i olika delar. Att i en sådan situation föreslå eller besluta om slutliga villkor skulle med största sannolikhet resultera i att Bolaget erhåller slutliga villkor som kan komma att bli felaktiga (antingen för stränga eller tvärtom). Detta skulle i sin tur leda till att ny villkorsprövning skulle komma att behöva ske. Dessutom skall vid beslutande av slutliga villkor erforderligt underlag föreligga vilket för närvarande inte är fallet och det råder alldeles för stor osäkerhet för att föreslå eller besluta slutliga villkor.

YTTRANDEN

Bygg- och miljönämnden i Söderhamns kommun har yttrat sig.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har yttrat sig. Länsstyrelsen tillstyrker Bolagets yrkande om förlängd tid till den 31 mars 2019 för att ytterligare utreda tekniska möjligheter för att nå målvärdet för COD-utsläppen på 11 kg COD per ton ECF-massa.

Länsstyrelsen tillstyrker också förslaget att de provisoriska villkoren enligt mark- och miljödomstolens deldom av den 12 januari 2016 ska fortsätta att gälla fram till 31 mars 2019.

Länsstyrelsen yrkar att Bolaget under denna utökade prövotid kommer in med en plan över vilka utredningar som ska utföras och när dessa ska delredovisas till länsstyrelsen. Planen ska inkomma senast den 31 mars 2018.

Länsstyrelsen ser positivt på att utsläppen av framförallt COD, susp och fosfor har minskat över tiden och noterar att Bolagets totala utsläpp av fosfor åren 2015 och

2016 (medelvärde 7,2 ton/år) legat under nu gällande provisoriska villkor om 25 kg fosfor/dygn (dvs 9,1 ton/år).

Utifrån ett vattenförvaltningsperspektiv och de lokala recipientförhållanden som råder är det svårt att motivera särskilda målvärden för kväve och fosfor, liknande det som finns för COD i deldomen. I ett mer storskaligt miljöperspektiv är det dock viktigt att Bolaget fortsätter utreda och arbeta för att minimera samtliga utsläpp så långt det är möjligt och ekonomiskt rimligt. Nästa år träder BAT-slutsatserna för produktion av massa, papper och kartong i kraft och Bolaget har dessa villkor med BAT-AEL att arbeta emot.

Sammantaget anser dock länsstyrelsen att det är viktigt att ytterligare minska utsläppen av COD och fosfor. Länsstyrelsen önskar ett förtydligande om att kommande utredningar har för avsikt att utreda åtgärder för att minimera samtliga utsläpp, där COD och fosfor bör prioriteras högst.

Bolaget har utrett möjligheten till kemisk fällning efter den biologiska reningen. Enligt deldomen skulle Bolaget under utredningstiden även utnyttja kemisk fällning så att utsläppen från vattenreningen minimeras. Länsstyrelsen har på olika sätt försökt få Bolaget att göra detta men utan framgång.

Pilotförsök med kemisk fällning har utförts med goda reningsresultat. Med kemisk fällning är det möjligt att uppnå det målvärde för COD som är föreskrivet av mark- och miljödomstolen (11 kg/ton ECF-massa).

Vid försöket åtgick dock stora mängder av fällningskemikalien järnsulfat och det blev betydande mängd slam att ta hand om. Den beräknade kostnaden för att ta hand om slammet från en fullskaleanläggning blir orimligt hög.

Länsstyrelsen anser att det borde vara möjligt att optimera fällningsprocessen ytterligare. Vid jämförelse med kemfällningen vid Iggesunds Bruk så skulle det åtgå ungefär lika mycket fällningskemikalie per dag vid Bolagets anläggning, trots att

flödet är ca fyra gånger lägre. Iggesund använder dessutom aluminiumsulfat som fällningskemikalie, vilket ytterligare ökar på skillnaden. När det gäller beräknad mängd bildat slam hos Bolaget är detta ungefär hälften av Iggesunds uppmätta år 2016 och detta borde gå att optimera.

IVL har utfört en miljöbedömning av kemfällningen och där blev slutsatsen att kemfällningssteget ger ett minskat utsläpp av gödande ämnen till recipienten men samtidigt ökar de tre andra miljöpåverkanskategorierna; klimatpåverkan, energiåtgång och försurning. Länsstyrelsen tycker att bedömningen låter rimlig och mot bakgrund av denna verkar inte kemfällningen vara en långsiktig hållbar lösning.

Att rena med kemisk fällning bör dock fortfarande finnas med som ett handlingsalternativ ifall Bolaget inte når tillräckligt långt med interna åtgärder.

Utifrån Anox-rapporten och ÅF-rapporten görs bedömningen att en utbyggnad av bioreningen inte kan ge en högre reningseffekt. I småskaliga laborieförsök har belastningen på utrustningen minskats avsevärt jämfört med belastningen till Bolagets anläggning utan att reningseffekten blev högre. Länsstyrelsen är tveksam till om denna uppskalning, och därmed slutsatserna, är rimliga att göra. Det är inte helt uteslutet att en utbyggnad av den biologiska reningen skulle medföra minskade utsläpp.

Bolaget har låtit ÅF utreda vilka möjligheter som finns för att med processinterna lösningar minska COD till vatten. Genom att sluta processen och återvinna allt utsläpp av B-kondensat och leda allt surt blekerifiltrat beräknar ÅF att det går att komma ned till 13 kg COD/ADt. Det kan dock bli problem med utfällningar och investeringskostnaden beräknas bli mycket hög, 270 Mkr.

Bolaget har därför belyst några andra lösningar där 50 % av B-kondensatet leds till bioreningen som idag och där 100 % av B-kondensatet leds till bioreningen. Samtidigt sker en hel del processinterna lösningar som att installera flera buffertar för att minimera spill och utsläpp av COD. Styrsystem och rördragningar behöver göras.

Med dessa alternativ anser ÅF att man kan undvika utfällningar. Kostnaderna beräknas till 97 Mkr för båda alternativen men för alternativet med 100 % rening av B-kondensatet behöver bioreningen byggas ut.

Som ett första steg i att förbättra tvätten har en ny tvättpress installerats i den bruna fiberlinjen under oktober-stoppet 2017. Kostnaden för denna på 45 Mkr ingår i de totala kostnaderna enligt ovan.

Länsstyrelsen ser positivt på Bolagets ansträngningar att finna processinterna lösningar och på det sättet sluta processerna och minska utsläppen vid källan. På det sättet kan förbättrat utsläppsresultat uppnås samtidigt som delar av fabriken rustas upp.

Länsstyrelsen kan inte i dagsläget förorda något av förslagen och anser därför att Bolaget ska få möjlighet att utreda mer i en utökad provotid. Det som länsstyrelsen anser är intressant att utreda vidare är processinterna åtgärder och också vilka möjligheter som finns till förbättrad flotation för att minska COD-utsläppen. Andra möjligheter till att ta hand om kemslam bör också utredas. Länsstyrelsen anser också att miljöbedömningar, LCA-analys, ska utföras för de alternativ som förordas av Bolaget.

Naturvårdsverket har yttrat sig. Naturvårdsverket anser att provotidsredovisningen inte är tillräcklig för att kunna ta ställning till en eventuell fortsatt provotid, provisoriska föreskrifter under denna provotid eller om målet ska avslutas genom fastställande av slutliga villkor. Naturvårdsverket anser att provotidsredovisningen bör kompletteras enligt följande.

BAT-slutsatser - Redovisning av vilka åtgärder Bolaget avser att vidta för att uppfylla utsläppsvärden (BAT-AEL) för utsläpp till vatten.

Utsläpp av suspenderade ämnen - Redovisning av åtgärder för att minska utsläppet av suspenderade ämnen genom förbättring eller ombyggnad av nuvarande flotation

och/eller i kombination med sedimentering eller filtrering. Redovisning av åtgärdernas effekt på utsläpp av $\text{SÄ}_{\text{GF/A}}$, COD, kväve och fosfor.

Avloppsflöden - Redovisning av vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att minska avloppsvattenflödena i de avlopp som är anslutna till bioreningen respektive de avlopp som inte är anslutna till bioreningen. Redovisning av hur minskade avloppsvattenflöden skulle påverka bioreningens funktion och utsläpps mängder. Redovisning av vilka effekter minskade avloppsflöden skulle ha på möjligheten att ansluta andra avloppsflöden som idag inte behandlas i bioreningen.

Reningsanläggningen - Uppgifter för bioreningen om ingående och utgående halter av COD samt beräkning av reningsgrad. Uppgifter för flotationen om ingående och utgående halter av suspenderade ämnen och COD samt beräkning av reningsgrad. Utvärdering av vilken mängd och typ av bärare i bioreningen som ger största möjliga reduktion. Redovisning av möjligheten att komplettera nuvarande biorening med ett försteg för separat reduktion av klorat och redovisning av vilka effekter en sådan åtgärd får på utsläppen (samtliga parametrar).

Kväve och fosfor - Redovisning av totalhalter av kväve och fosfor in till respektive ut från bioreningen och i utgående vatten från flotationen, samt beräkning av reningsgrad. Redovisning av halten löst kväve (ammoniumkväve, nitratkväve) och löst fosfor (fosfatfosfor) i utgående avloppsvatten från bioreningen. Redovisning av på vilket sätt tillsatsen av kväve respektive fosfor till bioreningen styrs samt en närmare beskrivning av tillvägagångssättet. Förslag till åtgärder för att minska utsläppet av kväve och fosfor.

Kemfällning - Utredning och verifiering av de slammängder som beräknas uppkomma vid kemfällning. Verifieringen bör ske genom ytterligare tester och genom jämförelser med praktisk erfarenhet från kemisk fällning vid andra massa- och pappersbruk. Utredning om tillämpning av den s.k. ReAl-processen med återvinning av fällningskemikalier ur slammet. Redovisning av kostnader och miljöaspekter för förbränning av slammet vid samförbränningspannor av olika typer i regionen.

Redovisning av andra sätt än förbränning för att omhänderta eller nyttiggöra kenslammet.

Klorat - Närmare redovisning av kloratreduktionen över tid. Redovisning av hur vidtagna, planerade eller ytterligare möjliga åtgärder kan minimera utsläppen.

Till utvecklande av ståndpunkten att provotidsredovisningen behöver kompletteras har naturvårdsverket anført.

BAT-slutsatser för produktion av massa, papper och kartong är bindande fr.o.m. den 1 oktober 2018. Utsläppsvärdena, BAT-AEL, måste uppfyllas vid "normal drift", om inte dispens har medgetts. Bolaget måste sålunda vidta åtgärder för att uppfylla samtliga BAT-AEL, alternativt söka dispens varvid kriterierna i 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen (IUF) måste vara uppfyllda. Vid tillståndsprovning ska utsläppsvärdena (BAT-AEL) redan idag användas som referens (1 kap. 13 § IUF) varför villkor i tillståndsbeslut, även provotidsvillkor, ska följa vad som anges i BAT-AEL.

Vad gäller Bolagets utsläpp i förhållande till BAT-AEL kan följande noteras. Beräkningarna bygger på Bolagets redovisade siffror, omfattande all drift.

Utsläppet av suspenderade ämnen ($S\ddot{A}_{GF/A}$) var år 2016 tre gånger högre än ett sammantaget övre BAT-AEL för TSS. Värdet är då beräknat med den fördelning av blekt och oblekt massa som producerades vid Bolagets anläggning det året. Det utsläpp som Bolaget redovisar för första halvåret 2017 var lägre, men fortfarande 50 % högre än övre BAT-AEL. I relation till undre BAT-AEL, som kan betraktas som utgångspunkten för bestämmande av bästa möjliga teknik enligt 2 kap. miljöbalken, var utsläppet av suspenderade ämnen 13 gånger högre år 2016 och sju gånger högre år 2017.

Utsläppet av COD var år 2016 12 % högre än beräknat övre BAT-AEL. Första halvåret 2017 var utsläppet 9 % lägre än övre BAT-AEL. Jämfört med undre BAT-AEL var utsläppet år 2016 och 2017 ca tre gånger högre.

Utsläppet av fosfor var år 2016 17 % högre än beräknat övre BAT-AEL. Första halvåret 2017 var utsläppet 10 % lägre än övre BAT-AEL. Jämfört med undre BAT-AEL var utsläppen år 2016 och 2017 två till tre gånger högre.

För kväve och AOX har övre BAT-AEL understigits med viss marginal.

Sammanfattningsvis visar ovanstående beräkningar att Bolaget behöver vidta ytterligare åtgärder för att minska utsläppet av suspenderade ämnen (TSS) om BAT-AEL ska uppfyllas. Utsläppen av COD och fosfor ligger precis på gränsen till övre BAT-AEL, varför åtgärder sannolikt behöver vidtas även för dessa parametrar om BAT-AEL säkert ska innehållas.

Villkor kan inte föreskrivas som innebär att BAT-AEL överskrids, såvitt inte domstolen samtidigt beviljar dispens enligt 1 kap. 16 § IUF.

Som framgår ovan är utsläppet av suspenderade ämnen ($S\ddot{A}_{GF/A}$) betydligt högre än de utsläppsvärden (BAT-AEL) som fr.o.m. den 1 oktober 2018 är bindande vid produktion av massa, papper och kartong. Detta visar att avskiljningen av suspenderade ämnen (partiklar) i den befintliga flotationsanläggningen efter bioreningen inte är tillräcklig. De höga utsläppen av suspenderade ämnen torde också medföra ett ökat utsläpp av COD, kväve och fosfor. De höga susp-utsläppen kan också bero på en otillräcklig rening i det biologiska steget.

Naturvårdsverket menar därför att Bolaget i provotidsutredningen borde ha undersökt möjligheten att förbättra avskiljningen av suspenderade ämnen efter bioreningen, och eventuellt även i övriga avlopp. Detta skulle kunna ske genom förbättring av driften i befintlig flotationsanläggning eller genom komplettering med ytterligare flotationskapacitet, sedimenteringssteg eller filtrering. Ett minskat utsläpp av suspenderade ämnen skulle sannolikt även medföra mindre uppkomst av slam, i det fall kemisk fällning skulle bli aktuell.

BAT-slutsatser finns angivna för avloppsvattenflöde (BAT 5). Dessa är dock inte "utsläppsvärden" och är därför inte bindande enligt IUF. De ska dock, liksom andra BAT-slutsatser, användas som referens vid tillståndsprövning (1 kap. 13 § IUF).

BAT för avloppsvattenflöde vid produktion av blekt massa (ECF) är 25-50 m³ per ton producerad massa. Avloppsvattenflödet vid Bolagets anläggning vid produktion av blekt massa anges till 68 m³ per ton massa, d.v.s. 35 % högre än det övre BAT-värdet.

BAT för avloppsvattenflöde vid produktion av oblekt massa (UKP) är 15-40 m³ per ton producerad massa. Avloppsvattenflödet vid produktion av oblekt massa anges till 76 m³ per ton massa, d.v.s. 90 % högre än det övre BAT-värdet.

De höga avloppsflödena innebär att Bolaget har en jämförelsevis hög processvattenförbrukning. Bolaget har tidigare, som Naturvårdsverket uppfattat det, angett stora krav på massans renhet som skäl till den höga vattenförbrukningen. Bolaget har nu i prøvotidsredovisningen åtagit sig att byta ut ett tvättfilter vilket skulle minska vattenförbrukningen något. Bolaget har även pekat på några ytterligare möjligheter att minska vattenförbrukningen, dock utan något åtagande. Bolaget har dock inte redovisat några närmare skäl till varför vattenförbrukningen vid just detta bruk även framdeles kan förväntas överskrida även de övre BAT-nivåerna.

Naturvårdsverkets uppfattning är att det intervall som ges i BAT-slutsatserna vad gäller avloppsvattenflöde motsvarar den variation som finns i processavloppsflöde, varvid den övre delen av intervallet ska motsvara avloppsvattenflödet vid bruk där t.ex. höga krav på renhet ger ett större tvättbehov. Naturvårdsverket anser därför att Bolaget inom prøvotidsutredningens ram bör utreda och redovisa möjligheterna till minskning av processavloppsflödet. Detta kan då i sin tur leda till minskade utsläpp genom att fler flöden kan anslutas till bioreningen eller att uppehållstiden i biorening och flotation kan öka.

I prøvotidsutredningen uppges att 55-60 % reningsgrad är vad som numera uppnås i Bolagets biorening. Det saknas dock data som verifierar detta, d.v.s. ingående och utgående halter av COD samt beräkning av reningsgraden. Motsvarande data saknas även för övriga parametrar, d.v.s. suspenderade ämnen, kväve, fosfor, AOX och klorat. Bolaget menar att reningsgraden som uppnås i Bolagets biorening är vad som kan förväntas och att reningsgraden inte skulle förbättras vid minskad flödesbelastning. Bolaget påstår också att 60 % reningsgrad för COD skulle vara den högsta som kan uppnås i en biologisk rening av denna typ. Naturvårdsverkets erfarenhet är dock att det vid flera av landets sulfatmassabruk har visat sig vara möjligt att nå högre reningsgrader vid biologisk rening. Gemensamt för dessa bruk är att de har längre uppehållstider än vad som föreligger vid Bolagets anläggning. Naturvårdsverket delar därför inte Bolagets uppfattning om att en längre uppehållstid inte skulle kunna förbättra reningsgraden.

Längre uppehållstid kan åstadkommas antingen genom utbyggnad av själva bioreningen eller genom att avloppsvattenflödet till den befintliga bioreningen minskar. Naturvårdsverket har tidigare i målet framfört möjligheten att öka uppehållstiden genom att låta kloratreduktionen ske i ett nytt, första syrefattigt reningssteg och på så sätt göra det möjligt att utnyttja hela volymen i nuvarande MBBR för aerob nedbrytning.

Av mark- och miljödomstolens utredningsföreskrift U3 framgår att "Bolaget ska i den biologiska reningsanläggningen använda bärare med sådana egenskaper och tillföra så stor mängd av dessa bärare att högsta möjliga reningseffekt uppnås". Bolaget uppger i prøvotidsredovisningen att mängden bärare ökat från 40 till 50 % fyllnadsgrad och att detta gett förbättrad reningseffekt. Detta är dock enligt Naturvårdsverkets uppfattning inte detsamma som "högsta möjliga reningseffekt". Bolaget kan därför inte anses ha efterkommit villkoret U3 och bör således komplettera med redovisning och verifiering där typen och mängden av bärare är sådan att högsta möjliga reningseffekt uppnås.

Fosfor och kväve bidrar till övergödning i recipienten och det är enligt Naturvårdsverkets uppfattning högt prioriterat att minska utsläppen. Trots detta föreslår Bolaget inga åtgärder för att minska utsläppet av fosfor. Av Bolagets redovisning framgår bl.a. att Bolaget menar att halten av fosfor ut från bioreningen inte kan minskas eftersom det i så fall skulle påverka bioreningens funktion negativt. Redovisningen av interna åtgärder för minskning av COD-utsläppet (bilaga A5) berör inte om dessa åtgärder kan påverka utsläppet av kväve och fosfor. Bolaget avvisar den metod som kan anses vara mest effektiv för minskning av fosforutsläppet, d.v.s. kemisk fällning.

Utsläppet av fosfor var 6,7 ton år 2016. För att uppfylla BAT-AEL skulle utsläppet ha fått vara högst 5,7 ton.

I prøvotidsredovisningen uppges att utsläppet av kväve och fosfor inte kan minskas eftersom de nuvarande halterna behövs för att få en bra COD-reduktion. Som stöd för detta anges att halten fosfor från biostegen låg på i medeltal 0,17 mg/l och att fosforhalten i denna position ska ligga på 0,1-0,2 mg/l. För kväve anges att halten första halvåret 2017 legat på i medeltal 2,4 mg/l och att även detta värde ligger i nivå med vad som behövs för en hög reningsgrad. Av de refererade uppgifterna framgår inte om de angivna halterna avser totalkväve och totalfosfor eller om de avser de lösta biotillgängliga fraktionerna av dessa ämnen. Uppgifterna bör därför förtydligas och de för bioreningens funktion avgörande fraktionerna anges, d.v.s. halterna av fosfatfosfor, ammoniumkväve och nitratkväve. Bolaget bör även redovisa närmare vilket stöd man har för påståendet att halterna utgående närsalter inte skulle kunna minska utan att det menligt påverkar bioreningens funktion. Naturvårdsverket erinrar om att det inte bara är medelvärdet av halterna som är av betydelse, utan även att halterna är stabila.

Av betydelse för utsläppet är på vilket sätt tillsatsen av kväve och fosfor styrs så att tillsatsen är tillräcklig för bioreningens funktion men inte resulterar i alltför stora resthalter. En lämplig metod är att styra tillsatsen med hjälp av uppmätta halter av biotillgängligt kväve respektive fosfor i bioreningens utloppsvatten, alternativt i annan position. Enligt Naturvårdsverkets erfarenhet förekommer även andra metoder för

styrning såsom t.ex. flöde eller COD-halt etc. Bolaget bör redovisa vilken metod som används och en närmare beskrivning av denna.

Bolaget bör sammanfattningsvis komplettera provotidsredovisningen förslag på åtgärder för att minska utsläppen av kväve och fosfor.

Baserat på uppgifter i provotidsredovisningen samt uppgifter från Bolagets miljörapport har Naturvårdsverket beräknat mängden slam som skulle uppkomma vid den kemiska fällningen till 334 g TS (torrsbstans) per m³ behandlat avloppsvatten från ECF-blekning. Detta kan jämföras med data från den befintliga kemfällningen i drift vid Iggesunds bruk. Även Iggesunds bruk, som är ett integrerat bruk för produktion av sulfatmassa och papper, tillämpar ECF-blekning. Naturvårdsverket beräknar från dessa data mängden slam från kemfällningen vid Iggesunds bruk till 176 g TS/m³ behandlat avloppsvatten. För Bäckhammars bruk respektive Billingsfors bruk (integrerade sulfatmassabruk), vilka också tillämpar kemisk fällning, kan mängden slam beräknas till 176 respektive 60 g TS/m³ behandlat avloppsvatten. Den slamproduktion som Bolaget uppger är alltså betydligt större än för de här refererade bruken som idag tillämpar kemisk fällning.

Ett skäl till att slammängden vid Bolagets anläggning förväntas kunna bli större kan vara att det vid verksamheten ingående vattnet till kemfällningen innehåller högre halter av organiska ämnen än vid flertalet andra bruk. Orsaken till detta står då sannolikt att finna i en otillräcklig biorening och/eller otillräcklig avskiljning av suspenderat material efter bioreningen (vid Bolagets verksamhet flotation). Åtgärder för att förbättra dessa reningssteg skulle då kunna leda till mindre slammängd vid en kemfällning. Naturvårdsverkets slutsats är att det ovan anförda tyder på att Bolagets beräkning av mängden slam är överskattad och att detta behöver undersökas närmare.

Teknik där fällningskemikalier återvinns ur slammet, den s.k. ReAl-processen, har utvecklats av Purac AB och en pilotanläggning har körts vid Iggesunds bruk. Processen anses nu vara tillräckligt utvecklad för drift i full skala och marknadsförs

och kan därmed sägas utgöra befintlig och allmänt tillgänglig teknik. Fördelarna med processen är lägre kemikaliekostnader och betydligt mindre slammängder (reduktion om 60-70 %, enligt leverantören). Eftersom oorganiskt material återvinns ökar den organiska halten i slammet och därmed också dess bränslevärde. Slammets lägre halt av metaller kan också antas ha betydelse för i vilken typ av panna slammet kan förbrännas, och därmed också kostnaden för förbränningen.

ReAl-processen är utvecklad för användning av aluminiumsalter som fällningsmedel. Enligt de försök som redovisas provades både aluminiumsalter (PAC och AVR) och järnsulfater (PIX) som fällningsmedel. För de fortsatta pilotförsöken valdes PIX p.g.a. något bättre reningseffekt och mer lätt sedimenterat slam. Av de data som redovisas kan dock utläsas att skillnaden mellan fällningsmedlen var mycket liten. Det borde därmed vara fullt möjligt att välja ett fällningsmedel med aluminiumsalter, vilket skulle fungera med ReAl-processen.

Naturvårdsverket har tidigare i målet framhållit att utvärdering av ReAl-processen bör ingå i provotidsutredningen om kemisk fällning. Naturvårdsverket har därefter i yttrande till mark- och miljödomstolen 2017-06-28 angående förlängd tid för provotidsutredningen framhållit detta, liksom direkt till Bolaget vid besök den 25 januari 2017. Naturvårdsverket konstaterar att Bolaget i provotidsutredningen inte gjort någon utredning av ReAl-processen och inte gett någon motivering till varför detta inte gjorts. Bolaget har inte ens nämnt ReAl-processen som möjlig teknik. Naturvårdsverket finner detta i högsta grad anmärkningsvärt och anser att Bolaget inte fullgjort åläggandet att utreda kemisk fällning som behandlingsalternativ.

Bolaget redovisar endast ett alternativ för omhändertagande av slammet, förbränning, vilket därtill beräknas ske till en hög kostnad. Av provotidsredovisningen framgår att det i utredningen antagits att kemslammet ska brännas (destrueras) vid Fortums anläggning i Kumla. Denna anläggning är utformad för att kunna destruera även de mest miljöfarliga avfallen i Sverige, vilket därmed torde innebära en mycket hög kostnad för omhändertagandet. Naturvårdsverket anser att detta knappast kan vara motiverat med tanke på kemslammets karaktär. Förbränning av

kemslammet torde kunna ske vid samförbränningspannor inom regionen till en betydligt lägre kostnad, eventuellt även i Bolagets egen fastbränslepanna. Utöver en lägre behandlingskostnad skulle detta även sänka transportkostnaden avsevärt. Prövotidsredovisningen bör därför kompletteras med vilka andra möjliga förbränningsanläggningar som kan användas, varvid miljöaspekter och kostnader för dessa alternativ bör redovisas. Utvärdering av förbränning som omhändertagande bör dessutom göras utifrån alternativa förutsättningar som kan antas gälla efter införande av ReAl-processen, d.v.s. mindre slammängd, lägre innehåll av metaller, högre TS-halt (30 %), mindre andel oorganisk substans samt högre värmevärde.

Utöver förbränning bör redovisas andra sätt att i enlighet med avfallshierarkin omhänderta slammet. En möjlighet är som sluttäckningsmaterial för deponier, en annan är att efter kompostering nyttiggöra slammet som anläggningsjord. Även detta skulle underlättas om fällningskemikalier återvinns ur slammet, eftersom det skulle innebära lägre halter av metaller i kemslammet.

Låga utsläpp av klorat är viktigt med tanke på den toxiska inverkan klorat har på blåstång. År 2016 var Bolagets utsläpp av klorat 0,48 kg per ton ECF-massa. År 2014 och 2015 låg utsläppet på liknande nivåer. ECF-blekning tillämpas vid ytterligare tio svenska sulfatmassabruk. Utsläppet från Bolaget var år 2015, räknat i relation till massaproduktionen, det näst största av alla bruk. Förutom ett extremvärde på 1,36 kg per ton massa vid ett av bruken, varierade utsläppet mellan 0,02 och 0,28 för de övriga nio bruken, d.v.s. för de allra flesta betydligt lägre än utsläppen från Bolagets anläggning. Enligt Bolagets uppgifter har dock kloratutsläppen under första halvåret 2017 minskat till 0,16 kg per ton ECF-massa. En förklaring till detta skulle kunna vara att Bolaget genom större mängd bärare fått en bättre kloratreduktion.

Som underlag för fastställande av slutligt villkor för klorat bör Bolaget närmare utvärdera nuvarande och framtida utsläpp av klorat.

BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE

Länsstyrelsen har yrkat att Bolaget ska inge en plan över de utredningar som skall utföras och att dessa utredningar ska delredovisas till länsstyrelsen. Bolaget har inte möjlighet att exakt ange vilka utredningar som kommer att genomföras då dessa delvis är beroende av de resultat som nås under respektive utrednings genomförande. I den mån Bolaget då skulle förändra utredningarna eller genomföra nya, andra utredningar än vad som inledningsvis planerats skulle Bolaget vid varje tillfälle nödgas inge ansökan om ändring till detta till mark- och miljödomstolen. Ett sådant förfarande motverkar syftet samt tynger processen. Detta särskilt mot bakgrund av att det endast är fråga om en kortare förlängning. Bolaget kommer dock att vidare utreda processinterna åtgärder, vilket Länsstyrelsen är informerade om då dessa frågor tas upp vid tillsynsmöten.

Vidare ska tilläggas att en stor del av den förlängningstid som yrkats används för att göra en modell av fabriken där ett antal fall kan simuleras och länsstyrelsen är informerad om att detta arbete planerats och genomförs nu. Det ligger således i arbetets natur att resultaten kommer att erhållas i den senare delen av den yrkade förlängningen och de resultaten styr hur Bolaget kommer att gå vidare. Mot den bakgrunden är det således inte möjligt att upprätta en plan med delprojekt utan, som angetts ovan, sker bedömningar efterhand och Bolaget informerar samt diskuterar detta lämpligast vid tillsynsmöten. Slutligen föreligger redan enligt deldomen ett flertal utredningsvillkor att uppfylla för Bolaget och att då inge en plan utöver detta kan inte anses skäligt. Bolaget arbetar löpande med utredningar för att minska samtliga utsläpp, särskilt de som angivits av mark- och miljödomstolen vilket inkluderar såväl COD och fosfor. Detta är ju en av anledningarna till att Bolaget behöver ytterligare utredningstid för att kunna undersöka just denna möjlighet att ytterligare minska utsläppen. COD är en av de högsta prioriteringarna utifrån bl.a. vad som angivits av mark- och miljödomstolen. Bolaget har också genomfört utredningar som redovisats i september 2017 men kostnaderna för de föreslagna åtgärderna var dock så betydande att de inte kunde genomföras, vilket också är en av anledningarna till den nu yrkade prövotidsförlängningen. Bolaget har redovisat resultaten av kemfällningsförsöken. Den omständigheten att den beräknade

kostnaden för att omhänderta slammet vid fullskaleanläggning blir orimligt hög kan inte tas till intäkt för att Bolaget brutit i sin beräkning eller att slamhanteringen kan utföras på annat sätt. Bolaget har redan i ett tidigt stadie och även i samband med tillsynsmöten redovisat vilka kemfällningskemikalier som använts och det resultat som framgår av redovisningen är korrekt.

IVL har också utfört en miljöbedömning av kemfällningen, vilken länsstyrelsen anser rimlig och således kan konstateras att kemfällning inte är ett miljömässigt hållbart alternativ.

Naturvårdsverket har i sitt yttrande angett att det inte utav den av Bolaget ingivna provotidsredovisningen går att ta ställning till eventuell fortsatt provotid, provisoriska föreskrifter under en förlängd provotid eller om målet ska avslutas med slutliga villkor. Mot den bakgrunden har Naturvårdsverket angett att det föreligger ett kompletteringsbehov av mycket stor omfattning. Det är inte första gången Naturvårdsverket avger en inställning som inte är förenlig med andra remissinstansers och än mindre med Bolagets redovisning. I det föreliggande fallet kan dock konstateras att länsstyrelsen, i sin egenskap av tillsynsmyndighet, tillstyrkt Bolagets begäran om förlängning av provotiden. Bolaget kan inte undgå ifrågasätta om Naturvårdsverkets inställning om omfattande kompletteringar är ett resultat av att handläggaren inte deltagit i målet tidigare och inte har förmått tillgodogöra sig att det är fråga om en provotidsredovisning. Flera av de kompletteringar som efterfrågas är ju just sådana som den förlängda provotiden ska användas till för att besvara. Detta är en grundläggande omständighet och grund för provotidsförlängningen, vilket Naturvårdsverket helt tycks ha förbiset. Bolaget ställer sig således oförstående till en rad av de omständigheter och kompletteringar Naturvårdsverket angett. Bolaget konstaterar att Bolaget dessutom redan i samband med huvudförhandling i målet besvarat en rad frågor som nu Naturvårdsverket tar upp som grund för komplettering, varvid detta utvecklas närmare nedan men såsom exempel kan nämnas bioreningens reningsgrad som noga utvecklades av Anox-Kaldnes inför och inte minst vid huvudförhandlingen. Måhända är Naturvårdsverkets något oklara inställning ett resultat av detta. Det är således

uppenbart att det synes råder bristande information hos handläggaren på Naturvårdsverket eller att missförstånd uppkommit. Oavsett skälet menar Bolaget att de av Naturvårdsverket framställda kompletteringsbehoven inte föreligger av följande grunder eftersom flera av de framförda kompletteringsbehoven är redan besvarade. Vissa av de angivna kompletteringsbehoven utgör grunden för prøvotidsförlängningen och kommer att kunna besvaras när ytterligare utredningar genomförts och en del av de framförda kompletteringsbehoven saknar relevans för prøvotidsfrågan och utgör inte del av denna samt är i en del fall hanterade eller kommer hanteras inom ramen för tillsynen och utgör således tillsynsfrågor och ska inte hanteras inom ramen för denna process.

Bolaget har yrkat en förlängning av prøvotiden med ett yrkande om att de provisoriska villkor som idag finns ska fortsätta gälla under den tiden. Bolaget har inte möjlighet att närmare precisera underlag för andra villkor, eftersom detta är ett av skälen till den förlängda prøvotid som yrkats. På sätt Naturvårdsverket angett gäller fr.o.m. den 1 oktober 2018 nya utsläppsvärden, BAT-AEL, men dessa gäller endast normal drift och villkoren omfattar även "onormal" drift. Bolaget yrkar dock att Bolaget erhåller dispens i enlighet med framställt yrkande. Dispensyrkandet avser fosfor och suspenderade ämnen, villkor P1 i deldomen.

När det gäller de olika värden som Naturvårdsverket angett så får Bolaget bemöta dessa men, som angetts ovan, så är grunden för en förlängd prøvotid just att ytterligare underlag erfordras.

Vad gäller COD kan konstateras att Bolagets utsläppsvärden ligger under BAT-AEL och dessa nivåer innehålls således, dock ligger de provisoriska föreskrifterna över BAT-AEL:s utsläppsnivåer. Den omständigheten att Bolagets värden må ligga i ett intervall som Naturvårdsverket inte finner tillfredsställande är en annan sak. Det är dock åter värt att beakta att det är fråga om provisoriska föreskrifter, som även skall gälla vid drift som inte är normal (dvs. "onormal" drift) och under en begränsad tid.

Vad sedan avser suspenderande ämnen avser Bolaget vidta åtgärder beträffande dessa utsläppsnivåer då de ligger högre men yrkar, som framgår nedan, dispens för dessa under den förlängda provotiden. Bolaget behöver ytterligare utredningstid för att utreda och bedöma vilka åtgärder som behöver vidtas för att Bolaget skall nå rimliga nivåer och uppfylla BAT-AEL värden. Under provotiden avser Bolaget att utreda diverse olika åtgärder men kan inte närmare ange eller redovisa dessa nu utan de olika alternativ som kan finnas diskuteras och utreds tillsammans med bl.a. externa tekniska konsulter.

Vad sedan avser fosforutsläppen avser Bolaget, i likhet med vad som angetts beträffande suspenderade ämnen, vidta åtgärder beträffande dessa utsläppsnivåer då de ligger på den övre gränsen men yrkar, som framgår nedan, dispens för dessa under den förlängda provotiden eftersom Bolaget under 2018 kommer att ha svårt att innehålla de värden som hittills uppnåtts och yrkar således att de provisoriska villkoren ska fortsätta gälla under den förlängda provotiden även om de utsläppsnivåerna ligger över BAT-AEL. Bolaget behöver ytterligare utredningstid för att utreda och bedöma vilka åtgärder som behöver vidtas för att Bolaget ska nå rimliga nivåer och uppfylla BAT-AEL värden.

Beträffande kväve och AOX utsläppen ligger Bolagets utsläppsvärden inom BAT-AEL nivåerna som träder i kraft under hösten 2018 även om de provisoriska villkoren ligger över. Bolaget yrkar dock att de provisoriska föreskrifterna alltjämt ska gälla då de omfattar all drift, dvs. såväl normal som "onormal" drift.

Beträffande BAT-AEL för avloppsflöden är dessa, såsom Naturvårdsverket anger, inte bindande. Den allra största delen av det vatten Bolaget använder passerar inte den biologiska reningen. Det är endast 18 % av det totala flödet som gör detta, varvid kan noteras att ytterligare 7 % är COD-rikt (kondensat) som Bolaget vill ha möjlighet att utreda möjligheten att leda till bioreningen. Detta innebär således att 25 % av det totala flödet står för 75 % av all COD.

Slutligen anför Naturvårdsverket att Bolaget ligger >10 gånger över undre BAT för vissa parametrar, men det ska noteras att de inte är bindande och övre BAT-nivåer är dessutom en tillåten nivå.

Vad sedan avser Bioreningens utformning och dimensionering har Naturvårdsverket i sitt yttrande anført en rad omständigheter kring bioreningsanläggningen, som Bolaget ställer sig frågande till då dessa redan har behandlats. Den omständigheten att Naturvårdsverket anført att behov av komplettering föreligger förändrar inte detta faktum. På sätt Bolaget tidigare redovisat genom ingivna utredningar (bl.a. av Anox-Kaldnes) och vid huvudförhandlingen saknas kopplingen avseende förlängd uppehållstid som Naturvårdsverket försöker framhäva. Frågan har besvarats av expertis på området och Naturvårdsverket tycks inte förmått tillgodogöra sig resultatet samt att det är frågan om en existerande MBBR-process. Inte heller tycks Naturvårdsverket ha förmått tillgodogöra sig Anox-Kaldnes expertis uttalanden såvitt avser egenskaperna hos biobärarna. Bolaget gör gällande att Bolaget har efterkommit och uppfyllt utredningsvillkor U3 och bestrider vad Naturvårdsverket anført i denna del.

Naturvårdsverket har beträffande frågan om kemfällning angivit att Bolagets beräkning av slam är överskattad och därvid gjort jämförelser med andra bruk som dock inte är jämförbara. Den omständigheten att Naturvårdsverket i det sammanhanget - utan närmare fakta - anger att Bolagets slamproduktion är större än de refererade brukens är inte tillfyllest och kan inte läggas till grund för ytterligare kompletteringar när Bolaget, som har sakkunskapen, redovisat de faktiska omständigheterna.

Naturvårdsverkets tar sedan inom ramen för prøvotidsutredningen åter upp ReAl-processen och anför att Bolaget inte har gjort någon utredning i denna del. Bolaget ställer sig åter frågande till Naturvårdsverkets uttalande och ifrågasätter på vilken grund Naturvårdsverket kommer fram till sitt påstående. Mark- och miljödomstolen har inte ålagt Bolaget att utföra några sådana utredningar. Detta påstående synes åter vara antingen en följd av bristande information eller ett försök att ålägga Bolaget utredningskrav som Naturvårdsverket anser Bolaget ska utföra. Naturvårdsverkets

påstående att ReAl-processen varit lyckosam vid Iggesunds Bruk är felaktig och saknar förankring. Den omständigheten saknar emellertid betydelse då Bolaget inte ålagts utreda denna typ av process och Bolaget framförde inför och i samband med huvudförhandlingen i målet att ReAl-processen inte var ett alternativ.

Slutligen har Naturvårdsverket - åter utan något som helst faktaunderlag - påstått att den av Bolaget redovisade mottagaren av kemslammet inte är aktuell och inte motiverad utan att annan avfallsanläggning, som är billigare ska och kan användas. Bolaget finner det anmärkningsvärt att Naturvårdsverket inte närmare undersökt förhållandena. Det är inte motiverat att hänvisa till förbränningsmottagare av kemsam som inte är aktuella på sätt Naturvårdsverket gjort i sitt yttrande, eftersom de inte är beredda att motta kemsammet från verksamheten. Det måste ju utgöra en omständighet av avgörande betydelse i sammanhanget särskilt då det anges att Bolagets redovisade alternativ är för dyrt. På sätt Bolaget redovisat är det inte aktuellt med annan mottagare, eftersom de inte kan eller vill emotta den typ av metallhaltigt slam som kemfällning ger upphov till. Mot den ovan redovisade bakgrunden kan således inte hänsyn tas till vad Naturvårdsverket framfört i denna del utan Bolaget hänvisar till ingivna utredningar och rapporter, vilka bygger på fakta.

Det föreligger grund för förlängning av prövotiden på sätt Bolaget yrkat och några kompletteringsbehov innan denna prövotidsredovisning är genomförd föreligger inte. Vidare gör Bolaget gällande att mark- och miljödomstolen kan meddela en förlängning av de prövotidsvillkor på sätt anges ovan och nedan.

Bolagets dispensansökan avser en begränsad förlängning men dock efter det att BAT-AEL träder i kraft den 1 oktober 2018. Detta medför att Bolaget behöver dispens enligt Industriutsläppsförordningen som från 1 oktober 2018 föreskriver BAT-AEL nivåer av utsläpp som är lägre än de som följer av det provisoriska villkoret PI och P2 i deldomen. Skälet till den ansökta förlängningen framgår ovan och en förlängning erfordras för att kunna uppnå och ange slutliga utsläppsnivåer för fosfor och suspenderade ämnen. Bolaget gör gällande att Bolaget under en kortare och mycket begränsad period fram till den 31 mars 2019 har behov av att genomföra

fortsatta prøvotidsutredningar för att anpassa anläggningen till de utsläppsvärden som följer av BAT-AEL och föreslå slutliga villkor samt att grund för dispens föreligger. Det är dessutom fråga om en tidsbegränsad dispens.

Länsstyrelsen har yttrat sig över Bolagets genmäle och tillstyrker Bolagets dispensansökan avseende Suspenderande ämnen och fosfor fram till den 31 mars 2019. Länsstyrelsen anser att Naturvårdsverkets synpunkter bör kunna ligga till grund för kommande prøvotidsredovisning.

DOMSKÄL

Prövningen i målet avser frågan om förlängning av prøvotider avseende utsläpp till vatten (U1 och U2), fortsatt giltighet avseende provisorisk föreskrift samt fråga om dispens i enlighet med 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen.

Enligt deldom den 12 januari 2016 i mål 3314-13 föreskrevs att frågan om utsläpp till vatten skulle skjutas upp under en prøvotid. I deldom 2017-06-30 i mål M 1709-17 förlängdes prøvotiden med innebörden att redovisning av prøvotidsutredningar skulle ske senast 2017-09-30. Mark- och miljödomstolen förordnade om att en provisorisk föreskrift avseende utsläpp till vatten skulle gälla under prøvotiden.

Bolaget har nu redovisat utredningar i enlighet med U1 och U2 men Bolaget anser, med utgångspunkt från utredningarna, att det inte är möjligt att presentera förslag till slutliga villkor och samtidigt gjort bedömningen att ytterligare utredningar behöver genomföras.

Genomförda utredningar

Bolaget har med stöd av utomstående expertis (AnoxKaldnes, Veolia Water Technologies AB, ÅF Industry AB och IVL Svenska miljöinstitutet AB) genomfört utredningar i enlighet med föreskrifter som omfattas av U1, stycke 2-5, och U2. Mark- och miljödomstolen konstaterar att utredningarna omfattar delar av det som föreskrivs i U1 och U2 men att resultatet och Bolagets slutsatser för närvarande inte kan ligga till grund för fastställande av slutliga villkor. Av Bolagets ansökan

framgår att ytterligare utredningar behövs exempelvis för att bestämma vilka möjligheter som finns för att nå målvärdet för COD-utsläppen. Mark- och miljödomstolen anser att det finns skäl att förlänga prövotiden enligt Bolagets yrkande.

Bolaget har i sin ansökan framfört att dels flera delmoment som omfattas av U1 har genomförts och redovisats dels att det finns kvarstående redovisningar som skall ske. Mark- och miljödomstolen vill i sammanhanget erinra om ordalydelsen i U1 och U2 där det framgår vad som ska utredas och redovisas. Domstolen förutsätter att resultatet av utredningar enligt U1 och U2 jämte förslag till slutliga villkor redovisas i ett sammanhang på det sätt som beskrivs i utredningsföreläggandet. Länsstyrelsen har tillstyrkt att prövotiden kan förlängas enligt ansökan och anført att Bolaget till länsstyrelsen ska redovisa en plan över vilka kompletterande utredningar som ska genomföras och hur dessa utredningar ska redovisas till länsstyrelsen. Bolaget har uttryckt vissa invändningar avseende redovisning av denna plan. Mark- och miljödomstolen vill erinra om att utredning enligt U1 ska ske i samråd med länsstyrelsen och domstolen förutsätter därmed att samråd skett med avseende på de utredningar som Bolaget åtagit sig att genomföra under tiden fram till 31 mars 2019.

Naturvårdsverket har i sitt yttrande framfört invändningar mot Bolagets redovisning och även föreslagit flera kompletterande utredningar. Mark- och miljödomstolen konstaterar i likhet med Bolaget att vissa av de kompletteringar som Naturvårdsverket efterlyser har besvarats i de utredningar som nu redovisats. Samtidigt är det många frågor i Naturvårdsverkets lista över kompletteringsbehov som är relevanta och bör besvaras och ligga till grund vid bedömningen när förslag till slutliga villkor ska presenteras. Mark- och miljödomstolen förutsätter att Naturvårdsverkets synpunkter har beaktats vid samråd med tillsynsmyndigheten och kommer att beaktas inför den redovisning som ska ske 31 mars 2019.

Bolaget har kompletterat ansökan med ett yrkande om dispens enligt 1 kap. 16 § industriutsläppsförordningen. Ansökan avser dispens från skyldigheten att följa BAT-AEL för utsläpp till vatten avseende suspenderade ämnen och fosfor. Bolagets

dispensansökan avser tiden 1 oktober 2018 till 31 mars 2019 eller till den tid då villkoren ersätts med nytt villkor. Bolagets ansökan innebär att utsläppen av suspenderade ämnen och fosfor får uppgå till de nivåer enligt de provisoriska föreskrifterna P1 och P2, då utredningar enligt U1 och U2 enligt ovan ska redovisas. Bolaget har framfört att Bolaget fram till 31 mars 2019 ska utreda och föreslå åtgärder med syfte att gällande BAT-AEL ska innehållas för dessa ämnen. Mot bakgrund av att de tekniska förutsättningarna för att minska utsläppen utreds och kommer att utredas vidare fram till 31 mars 2019 anser mark- och miljödomstolen att dispens i enlighet med Bolagets yrkande ska medges.

Mark- och miljödomstolen finner sammanfattningsvis att det finns skäl att förlänga prövotiderna i enlighet med Bolagets yrkande. Bolagets dispensansökan kan medges i avvaktan på att slutliga villkor meddelas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se **bilaga 1** (MMD-01)

Överklagande senast den 8 februari 2019. Prövningstillstånd krävs.

På mark- och miljödomstolens vägnar

Lars Nyberg

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Lars Nyberg , ordförande, och tekniska rådet Lars-Gunnar Sjölund.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.